

Over leven in de jungle van het speelbos

Een kind is nieuwsgierig. U was dat ook, vroeger, en leest u door, dan bent u nog steeds nieuwsgierig. Daarentegen zal datzelfde kind al na de eerste zin zijn afgehaakt, want mijn woorden zijn niet spannend genoeg. Dit verschil heeft verstrekkende gevolgen.

Volwassenen, u en ik, wij zetten onze leefomgeving naar ons hand, want wij moeten overleven. In dat proces nemen wij de kinderwereld en passant mee. Wij negeren meestal de behoeften van kinderen om de aard en substantie van hun leefomgeving op eigen wijze te ontdekken. Hoe leert een kind te leven en te overleven? Door nieuwsgierig te zijn, door het verleggen van grenzen, door het volgen van voorbeelden. De mogelijkheden ertoe hoort een kind te ontvangen van degenen van wie het afhankelijk is, van volwassenen.

Ik dreig saai en belerend te worden. Om uw nieuwsgierigheid te blijven prikkelen, noopt u mij een

spannende wending aan mijn verhaal te geven. Bent u er nog?

Gaat u eens mee naar de speeltuin bij u in de buurt. Ik weet niet waar u woont, maar ik weet wel hoe de speeltuin eruit ziet. U bent weer kind: hoe lang boeit die wipkip u? Hoeveel keer kruipt u dat kleine houten hutje midden op het gazon in, met fantasieën van wilde jungle-avonturen, om er weer uit te kruipen met een ber-

ooid gevoel van kaalheid? En een schommel opvoeren tot het hoogste punt heeft u ook al gedaan. Wat nu?

Waar vragen kinderen om? Kinderspel is groei. Mijn onderzoek naar kinderspel (stelt u zich voor wat de kinderen ervan vonden - spelen is toch heel gewoon!) heeft mij inzicht gegeven in dingen die ik mij nog kan herinneren uit mijn eigen kindertijd. Het beleven van een speelomgeving met alle zintuigen op scherp, want overal dreigde spanning en sensatie. Kinderen verkennen de mogelijkheden van het terrein middels allerlei vormen van spel: kruipen, klimmen, zoeken, kijken, ruiken, schrikken en huilen, verwondering en verbazing. Ze halen hun fantasie erbij, en ze construeren rijke verhalen binnen de pas ontdekte grenzen. Om vervolgens deze grenzen te verleggen wanneer het spel gaat vervelen.

Wanneer wij er vanuit gaan dat wij de verantwoording op ons nemen kinderen te geven wat zij no-

dig hebben, dan is het belangrijk dat zij een speelomgeving krijgen waarin zij hun behoefte aan ontdekking, spanning, rust en (emotionele) veiligheid kunnen uitleven.

In vergelijking met controlesituaties was hun spel het langst, het rijkst en het plezierigst in een gevarieerde, natuurlijke omgeving. Tussen bomen en struiken, in greppels en slootjes hebben zij uren doorgebracht.

Waarmee ik ben aangeland bij het fenomeen natuurspeelbos. Het concept bestaat al enige jaren, en vele mensen hebben een bijdrage geleverd om dit idee uiteindelijk concrete uitvoering te geven. Langzamerhand raakt de overheid ervan overtuigd dat de bevolking (en daarom ook kinderen) natuur als noodzakelijke onderdeel van hun leefomgeving zien, getuige Operatie Boomhut. Andere schrijvers in dit nummer geven blijk van het groeiende bewustzijn dat het contact tussen natuur en kind essentieel is voor de ontwikkeling van het kind.

Maar er dreigt reeds weer gevaar. Volwassenen gaan op de loop met het natuurspeelbos. Beschikbare areaal, economische (on)haalbaarheid, budget, normen en veiligheidseisen, en vooral scoringsdrift dreigen de kinderen weer op de achtergrond te schuiven.

Hoe voorkomen wij dit? Onzes inziens door het aan kinderen over te laten. Natuur in de woonomgeving kan zo gewoon zijn, daar is niet veel voor nodig. Bomen, ruigte, geheimzinnigheid, dood hout. Het liefst zien wij dit idee vorm krijgen in een groot gebied, wanneer de volwassen wereld bereid is 5 a 10 hectare af te staan. Om de emotionele en sociale veiligheid gestand te doen, is een mate van herinrichting wel nodig. De kinderen geven verder zelf wel aan wat zij willen. Zo komt er een dynamiek en een wisselwerking op gang waarin een speelbos als natuurlijk entitlement ontstaat.

Een goed voorbeeld hiervan is

Park Varsseveld aan de Linge in Leerdam. Daar hebben wij een overwoekerd terrein begaanbaar gemaakt door een aantal bomen weg te halen of om te trekken. Het creëren van reliëf zorgde voor een dal tussen twee heuvels. Begrazing middels Soay-schapen houdt het gebied begaanbaar. De voorzieningen zijn minimaal: tussen de twee heuvels een boomstammenbrug, over het water een drijfbrug, en een kleine amfitheater.

Een wandeling laat zien dat kinderen hier dikwijls spelen - verscholen hutten, een overdekte gat in de grond, en een boomhut. Goed verstopt, want het is eigen, en mag niet afgepakt worden. Van tijd tot tijd legt de plantsoendienst dood hout neer, en let ze op de veiligheid van de bouwsels.

De kinderen zijn unaniem: het is er leuk spelen, er valt veel te beleven.

Een natuurspeelbos heeft geen uitzonderingspositie. Het is geen pretpark met hapklare amusement. Het vraagt om fantasie, creativiteit, avontuurlijkheid van de gebruiker - allemaal ingrediënten die wij nodig hebben om werk en spel plezierig te maken. Wij doen een beroep op alle groenliefhebbers: in elke gemeente, in veel woonbuurten is wel een terrein te vinden dat geschikt gemaakt kan worden voor dit doeleinde. Met een beetje inzet van bewoners en gemeentebestuur is een natuurspeelbos overal te realiseren. De kinderen verrichten dan wel het leeuwenaandeel: uren en uren lang spelen.

Dank voor uw nieuwsgierigheid!